

СКЛАДНЕ РЕЧЕННЯ З РІЗНИМИ ТИПАМИ ЗВ'ЯЗКУ

14/18.03.24
Укр. мова (2ур.)

Клас: 9-А (1гр.), 9-Б (1гр.)
Вч.: Харенко Ю.А.

МЕТА УРОКУ:

- НАВЧИТИСЯ ВИЗНАЧАТИ СКЛАДНІ РЕЧЕННЯ З РІЗНИМИ ВИДАМИ ЗВ'ЯЗКУ;
- СКЛАДАТИ СХЕМИ ТАКИХ СКЛАДНИХ РЕЧЕНЬ;
- ВІДНОВЛЮВАТИ СКЛАДНІ СИНТАКСИЧНІ КОНСТРУКЦІЇ ВІДПОВІДНО ДО КОМУНІКАТИВНОГО ЗАВДАННЯ.

ЩО ЦЕ?

ЯК ВПІЗНАТИ?

ЯКІ БУВАЮТЬ?

ЯКІ ЗНАКИ СТАВИТИ?

З ЧОГО ПОЧАТИ?

- *Скільки граматичних основ?*

А в цей час наді мною твориться диво: хтось невидимим смичком провів по синьому піднебессі, по білих хмарах, і вони забриніли, як скрипка.

(М.Стельмах).

З ЧОГО ПОЧАТИ?

А в цей час наді мною твориться диво: хтось невидимим смичком провів по синьому піднебессі, по білих хмарах, і вони забриніли, як скрипка.

(М.Стельмах).

З ЧОГО ПОЧАТИ?

- *Як поєднуються частини?*

А в цей час наді мною **творюється диво**: **хтось** невидимим смичком **провів** по синьому піднебессі, по білих хмарах, **і вони забриніли**, як скрипка.

(М.Стельмах).

[   ] : [   ], і [   ].

ЕВРИКА!!!!

*СКЛАДНИМ РЕЧЕННЯМ З РІЗНИМИ ВИДАМИ ЗВ'ЯЗКУ
НАЗИВАЄТЬСЯ РЕЧЕННЯ, ЩО СКЛАДАЄТЬСЯ ЩОНАЙМЕНШЕ З
ТРЬОХ ЧАСТИН, ЯКІ ПОЄДНУЮТЬСЯ МІЖ СОБОЮ ЗА
ДОПОМОГОЮ СПОЛУЧНИКОВОГО ТА БЕЗСПОЛУЧНИКОВОГО
ЗВ'ЯЗКУ.*

ТИПИ СР З РІЗНИМИ ВИДАМИ ЗВ'ЯЗКУ

СКЛАДНІ РЕЧЕННЯ З СУРЯДНИМ
ТА ПІДРЯДНИМ ЗВ'ЯЗКОМ

СКЛАДНІ РЕЧЕННЯ З
СУРЯДНИМ
І БЕЗСПОЛУЧНИКОВИМ
ЗВ'ЯЗКОМ

СКЛАДНІ РЕЧЕННЯ З
ПІДРЯДНИМ
ТА БЕЗСПОЛУЧНИКОВИМ
ЗВ'ЯЗКОМ

СКЛАДНІ РЕЧЕННЯ З
СУРЯДНИМ, ПІДРЯДНИМ
ТА БЕЗСПОЛУЧНИКОВИМ
ЗВ'ЯЗКОМ

СКЛАДНІ РЕЧЕННЯ З СУРЯДНИМ ТА ПІДРЯДНИМ ЗВ'ЯЗКОМ

Хотів я гайнути кудись навітки, де перець не росте, та
материна рука наче приросла до моїх обох ковнірів.
(М.Стельмах).

[ ], (де), та [ ].

СКЛАДНІ РЕЧЕННЯ З СУРЯДНИМ І БЕЗСПОЛУЧНИКОВИМ ЗВ'ЯЗКОМ

Святий Петро вів до райської брами виснажених праведників,
(а) в самому раю уже стояли три бородаті праотці і гурт веселих
запорожців, усі вони були в широких червоних штанях і при
зброї, на їхніх головах пишалися довгі оселедці. (М.Стельмах).

[ ], а [ ], [ ], [ ].

СКЛАДНІ РЕЧЕННЯ З ПІДРЯДНИМ ТА БЕЗСПОЛУЧНИКОВИМ ЗВ'ЯЗКОМ

Не слухала Катерина ні батька, ні неньки, **полюбила**
москалика, **як** **знало** **серденько**. (Т.Шевченко).

D

[ ], [ ], (як).

СКЛАДНІ РЕЧЕННЯ З СУРЯДНИМ, ПІДРЯДНИМ ТА БЕЗСПОЛУЧНИКОВИМ ЗВ'ЯЗКОМ

Стояла тиха і по - своєму хвилююча година: згори на верховіття лісу опускався сизий присмерк, а внизу з-під кожного куща виповзав туман, і тому здавалось, що над землею коливалися два неба. (М. Стельмах).

[ ] : [ ], а [ ], і [ ], (що).

РОЗДІЛОВІ ЗНАКИ

Та діда теж чогось **не** **веселить** моя **радість**, **він**
зклопотано **схиляється** над колесом, **а** **я** **перелітаю** через
ворота, **і** вже мої **чоботи** з розгону **розбризкують** весняну
вулицю.

[ ], [ ], **а** [ ], **і** [ ].

У багатокomпонентних реченнях уживаються такі ж розділові знаки, як і в сполучникових та безсполучникових складних реченнях. Найчастіше в таких реченнях ставиться кома. Звісно, якщо частини перевантажені своїми розділовими знаками, то з'являється кома з крапкою.

РОЗДІЛОВІ ЗНАКИ

КОМА СТАВИТЬСЯ

У складних реченнях із сурядним і підрядним зв'язком поряд можуть стояти сполучники сурядності й підрядності, кому між ними ставимо лише тоді, коли після вилучення та переставлення підрядної частини не страждає будова всього речення.

З того вечора я часто приходив до дядька Себастьяна,
і, коли він мав час, ми разом читали якусь книгу, газету чи
гомоніли про всяку всячину.(М.Стельмах).

Порівняємо: *З того вечора я часто приходив до дядька Себастьяна, і ми разом читали якусь книгу, газету чи гомоніли про всяку всячину, коли він мав час.*

РОЗДІЛОВІ ЗНАКИ

КОМА НЕ СТАВИТЬСЯ

Але!!!

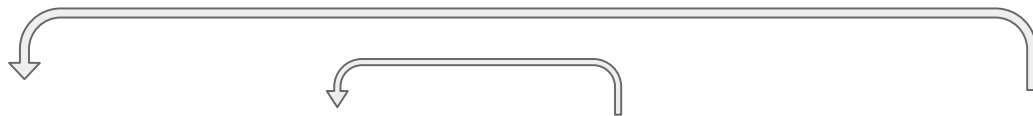
З того вечора я часто приходив до дядька Себастіана,
і коли він мав час, то ми разом читали якусь книгу, газету
чи гомоніли про всяку всячину.

Порівняємо: *З того вечора я часто приходив до дядька Себастіана, **і** то
ми разом читали якусь книгу, газету чи гомоніли про всяку всячину.*

РОЗДІЛОВІ ЗНАКИ

КОМА НЕ СТАВИТЬСЯ

Якщо дві рівноправні сурядні частини, що поєднані єднальними сполучниками, мають спільну підрядну частину.

(Коли він торкався смичком струни скрипки), [все на світі зникало] і [залишалася тільки музика] (В.Собко).

[ ] і [ ]
↓   ↓
(коли)

ТРЕНУВАЛЬНА РОБОТА

- ✓ Списати вислови. Підкреслити граматичні основи. Указати на засоби зв'язку (інтонація, сполучники, сполучні слова).

1. Люди люблять розмірковувати про щастя, але ніхто не знає, що найбільше щастя - в розумінні (К. Паустовський). 2. Існує тільки один шлях до щастя – перестати турбуватися про речі, що не підвладні нашій волі (В. Гюго). 3. Несчасною або щасливою людину роблять тільки її думки, а не зовнішні обставини; керуючи своїми думками, людина управляє своїм щастям (Ніцше).

- **1. [...], але [...], що (...).**
- **2. [...]; [...].**
- **3. [...] - [...], (що).**

Кодовий диктант (афоризми)

- 1. Я зробив усе, що зміг, а хто може, хай робить краще.
- 2. Ти щасливий, коли ти твердо йдеш шляхом, яким почав іти.
- 3. Хто шукає, той знаходить, а хто стукає, тому відчиняють.
- 4. Багатством *живиться* лиш тіло, а душу звеселяє споріднена праця.
- 5. Щастя твоє в тобі самому: пізнавши себе, пізнаєш усе.
- 6. Щастя – це подяка Богові за те, що Він нам посилає.
- 7. Скільки людей є повсюди, стільки в світі й щастя є.
- 8. У щастя людського два рівних є крила: троянди й виноград – красиве і корисне.
- 9. Дії не завжди щастя, але не буває щастя без дії.
- 10. Щастя завойовується і виробляється, а не дістається в готовому вигляді із рук благодійника.

ССР- ____; СПР - ____; БСР - ____; ССК - ____.

Відповіді:

- **ССР – 4, 9,10;**
- **СПР - 2, 6;**
- **БСР – 5, 7,8;**
- **ССК -1, 3.**

Пунктуаційний практикум

- ✓ Записати складні синтаксичні конструкції. Розставити розділові знаки. Виділити засоби зв'язку в них. Указати тип зв'язку між частинами складних речень.

1. Щастя подібно метелику __ чим більше ловиш його __ тим більше воно вислизає __ але якщо ви перенесете свою увагу на інші речі__ воно прийде і тихенько сяде вам на плече. 2. Людина __ що живе для себе __ не може бути щасливою__ живи завжди для інших і будеш щасливою. 3.Якщо ви хочете __ щоб життя посміхалося вам__ подаруйте йому спочатку свій гарний настрій. 4. Щастя __ як здоров'я ____ його не помічаєш ____ значить воно є.

Відповідь:

1. Щастя подібно метелику: чим більше ловиш його, тим більше воно вислизає, але якщо ви перенесете свою увагу на інші речі, воно прийде і тихенько сяде вам на плече. 2. Людина, що живе для себе, не може бути щасливою: живи завжди для інших і будеш щасливою. 3. Якщо ви хочете, щоб життя посміхалося вам, подаруйте йому спочатку свій гарний настрій. 4. Щастя - як здоров'я, його не помічаєш - значить воно є.

ДОМАШНЄ ЗАВДАННЯ:

- 1 урок: вивчити правила §29; виконати вправу 321 (пис.).
- 2 урок: повторити правила §29; виконати вправу 327 (побудувати речення за схемами).